

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Μαρξ στο Σόχο

Σε μεγάλο βαθμό η λαίλαπα του λαϊκισμού είναι αποτέλεσμα της αποτυχίας της παγκόσμιας ελίτ. Η απόκλιση των συμφερόντων ανάμεσα στην ελίτ και το μεγάλο σώμα των κοινωνιών αυξήθηκε κατακόρυφα τις τελευταίες δύο γενιές. Το περίεργο, λοιπόν, δεν είναι η ραγδαία άνοδος του λαϊκισμού παγκοσμίως αλλά γιατί αυτή καθυστέρησε τόσο.

Το παράδειγμα της Αμερικής είναι χαρακτηριστικό. Απόφοιτοι κολεγίων είδαν τη ζωή τους να βελτιώνεται δραστικά τις τελευταίες δεκαετίες, τα εισοδήματά τους να αυξάνονται, τα μητροπολιτικά κέντρα όπου ζούσαν να ακμάζουν, τις γειτονιές τους να απαλλάσσονται από την εγκληματικότητα. Η τεχνολογία βελτίωσε τη ζωή τους και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δημιούργησαν νέες κοινότητες.

Την ίδια ώρα τα εργατικά στρώματα μετρούσαν απώλειες. Οι λευκοί εργάτες, απόφοιτοι λυκείου, είδαν τα εισοδήματά τους να μειώνονται, το ίδιο και τις ευκαιρίες τους. Στις γειτονιές που μένουν αυξήθηκε η εγκληματικότητα, η χρήση των ναρκωτικών και οι μονογονεϊκές οικογένειες.

Το ξήλωμα του ρυθμιστικού πλαισίου του τραπεζικού συστήματος, που είχε μπει μετά το μεγάλο κραχ, οδήγησε στην κρίση του 2008. Η κρίση, μαζί με τις συνεχείς φοροαπαλλαγές για τους πλούσιους Αμερικανούς, την άνιση κατανομή του οφέλους από την παγκοσμιοποίηση, τις ανισότητες της τεχνολογικής επανάστασης και την αποδόμηση του κοινωνικού κράτους οδήγησαν τα εργατικά στρώματα στην απόγνωση. Αυτή η πολιτική, που ήταν βασικά ρεπουμπλικανική πολιτική, υιοθετήθηκε και από τους Δημοκρατικούς με την «τριγωνοποίηση» του Κλίντον. Ετσι δημιουργήθηκε ένα consensus στη μετά Ρέικαν εποχή με έμφαση στις ανοιχτές αγορές, το ελεύθερο παγκόσμιο εμπόριο και την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίου, αγαθών και ανθρώπων. Αυτό έφερε οφέλη στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας, χωρίς όμως τη διάχυση του οφέλους στη βάση της πυραμίδας. Το Δημοκρατικό Κόμμα, κλασικός εκφραστής των εργατικών στρωμάτων στην Αμερική, άρχισε να κάνει την επαφή του μαζί τους. Ακολουθώντας μια ταυτοτική πολιτική άρχισε να εκφράζει νέες κοινωνικές ομάδες, γυναίκες, νέους, γκέι, περιβαλλοντολόγους. Το αποτέλεσμα ήταν τα εργατικά και αγροτικά στρώματα της Αμερικής να μείνουν πολιτικά ανέστια. Πολλοί από αυτούς στράφηκαν στους Ρεπουμπλικανούς στη βάση κοινωνικών θεμάτων όπως ο πατριωτισμός, η πλοκατοχή, οι αμβλώσεις, η θρησκεία. Παρότι τα οικονομικά τους συμφέροντα ήταν σε αντίθεση με την οικονομική πολιτική του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος.

Ο Τραμπ κατόρθωσε να υπαρπάξει την ψήφο αυτών των ανθρώπων υποσχόμενος να προστατεύσει και να αποκαταστήσει θέσεις εργασίας. Στη βάση ενός οικονομικού προστατευτισμού και μιας πολιτικής ενάντια στη μετανάστευση. Ασκώντας, παράλληλα, κριτική σε αμερικανικές εταιρείες που μεταφέρουν τα εργοστάσιά τους σε άλλες χώρες για να αποφύγουν το υψηλό εργατικό κόστος.

Ουσιαστικά ο Τραμπ κατάλαβε και εξέφρασε την αγανάκτηση της λευκής εργατικής τάξης. Οχι μόνο σε επίπεδο οικονομικό αλλά και σε επίπεδο πολιτισμικό, ως ομάδα απειλούμενη από άλλες ομάδες.

Τηρουμένων των αναλογιών παρεμφερείς εξελίξεις συμβαίνουν και στην Ευρώπη. Τα σοσιαλιστικά κόμματα έχουν χάσει την επαφή τους με τα εργατικά στρώματα, ενώ οι φιλελεύθεροι ασχολούνται με πολιτικές ταυτότητας, χάνοντας τη μεγάλη εικόνα, όπως έγραψε πρόσφατα ο Μαρξ Λίλα. Και η μεγάλη εικόνα είναι ότι η παγκοσμιοποίηση και η τεχνολογική επανάσταση στον τρόπο παραγωγής απειλούν, κυρίως, τα μη προνομιούχα στρώματα της κοινωνίας. Όσο οι παρούσες ελίτ αδυνατούν να το συνειδητοποιήσουν, θα εκχωρούν χώρο πολιτικής εκπροσώπησης σε κάθε είδους δημαγωγό. Κι αυτό δεν χρειάζεται να μας το θυμίσει το φάντασμα του Μαρξ στο Σόχο, 200 χρόνια μετά τη γέννησή του.

Ο Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος είναι καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής, πρώην υπουργός

Το «δέντρο του Brexit» στις όχθες του ποταμού Ντέβερν στη Σκωτία

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ: CIEMENS WILHELM

Το Brexit και η... κλαίγουσα ιτιά!

Σε λίγα εικοσιτετράωρα η «μπτέρα όλων των ψηφοφοριών»

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ
ΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΝΑΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Αν το Brexit ήταν δέντρο, θα ήταν σίγουρα κλαίγουσα ιτιά. Αυτό τουλάχιστον πιστεύει ο βραβευμένος γερμανός καλλιτέχνης Κλίμενς Βίλχελμ, ο οποίος αποφάσισε να φυτέψει μια ιτιά στις όχθες του ποταμού Ντέβερν στη Σκωτία την ημέρα που η Βρετανία θα εγκαταλείψει την ΕΕ. «Το «δέντρο του Brexit» είναι ένα αμφίσημο σύμβολο μιας αμφίσημης στιγμής στη βρετανική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια Ιστορία. Πολλοί άνθρωποι στη Βρετανία και στον υπόλοιπο κόσμο βιώνουν έντονα τα αισθήματα της θλίψης και της απώλειας λόγω του Brexit. Επέλεξε την κλαίγουσα ιτιά διότι συμβολίζει το πένθος και την οδύνη, αλλά ταυτόχρονα τη γαιτρεία και τη μαγεία. Φιλοδοξώ να γίνει ένας τόπος επουλώσεως των τραυμάτων του Brexit» λέει στα «NEA» ο Βίλχελμ.

Θα προλάβει, άραγε, να τη φυτέψει στις 29 Μαρτίου ή μέχρι τότε το Brexit θα έχει ματαιωθεί ή αναβληθεί, όπως πιστεύουν ορισμένοι; Η απάντηση θα δοθεί σε λίγα εικοσιτετράωρα στη Βουλή των Κοινοτήτων. Η «μπτέρα όλων των ψηφοφοριών» επί της συμφωνίας Βρετανίας - ΕΕ, που αρχικά επρόκειτο να γίνει στις 11 Δεκεμβρίου, αναμένεται να διεξαχθεί τη μεθεπόμενη εβδομάδα, πιθανότατα στις 15 Ιανουαρίου. Την πρώτη φορά, η Τερίζα Μέι την ανέβαλε επειδή έβλεπε ότι θα έχανε - εκτός από την ψηφοφορία, ίσως και την καρέκλα της. Τι θα γίνει τη δεύτερη; Οι περισσότεροι πολιτικοί σχολιαστές προεξοφλούν ότι η συμφωνία θα καταψηφιστεί, καθώς την απορρίπτουν σύσσωμη η αντιπολίτευση, το βορειο-

ίρλανδικό κόμμα DUP που στηρίζει την κυβέρνηση μειοψηφίας, αλλά και έως 110 Συντηρητικοί βουλευτές. Ωστόσο, κυβερνητικές πηγές υποστηρίζουν ότι η κοινοβουλευτική αριθμητική έχει μεταβληθεί και εκτιμούν ότι η συμφωνία θα περάσει «αν όχι με την πρώτη, ίσως με επανάλυση της ψηφοφορίας λίγες ημέρες αργότερα».

Αμέτρητες ώρες μυστικής διπλωματίας στο Λονδίνο, αλλά και διαβουλεύσεις στις Βρυξέλλες βρίσκονταν σε εξέλιξη καθ' όλη τη διάρκεια των εορτών. Αξιοματούχοι της Ντάουνινγκ Στριτ ελπίζουν ότι θα καταφέρουν να αποσπάσουν παραχωρήσεις σχετικά με το backstop, τη δικλίδα ασφαλείας για την αποφυγή «σκληρών συνόρων» μεταξύ Βόρειας Ιρλανδίας και Ιρλανδίας, η οποία προβλέπει την επί αόριστον παραμονή του Ηνωμένου Βασιλείου σε τελωνειακή ένωση με την ΕΕ. Οι Brexiteers και το DUP αντιτίθενται στη συμφωνία, απαιτώντας είτε να απαλειφθεί πλήρως το backstop (αυτό αποκλείεται), είτε να έχει σαφή ημερομηνία λήξης. Μέχρι στιγμής, οι Βρυξέλλες απορρίπτουν αυτό το αίτημα.

ΘΑ ΔΩΣΟΥΝ ΚΑΤΙ. Κυβερνητικές πηγές, όμως, εκτιμούν ότι η ΕΕ είναι έτοιμη να δώσει «κάτι παραπάνω» στο Λονδίνο εάν διαφανεί ότι το DUP θα στηρίζει τη συμφωνία. «Χωρίς το DUP δεν υπάρχει περίπτωση να περάσει. Αν, όμως, τους πάρουμε μαζί μας, όλα αλλάζουν» είπε στα «NEA» στέλεχος των Συντηρητικών. Το ερώτημα είναι τι είδους παραχώρηση πρέπει να κάνει (αν κάνει) η ΕΕ ώστε το DUP να πειστεί να στηρίξει ένα σχέδιο το οποίο, έως τώρα, πολεμά λυσσαλέα. Σύμφωνα με δημοσιεύματα του βρετανικού Τύπου, το υπερσυντηρητικό προτεσταντικό

κόμμα της Βόρειας Ιρλανδίας εμφανίζεται πλέον «πιο διαλλακτικό», ενώ παράλληλα αρκετοί Συντηρητικοί Brexiteers φέρονται διατεθειμένοι να υπερψηφίσουν τη συμφωνία εφόσον κρίνουν ικανοποιητικές τις όποιες παραχωρήσεις. Άλλες πηγές, πάντως, δεν συμμερίζονται αυτή την αισιοδοξία, επιμένοντας ότι η συμφωνία δεν θα περάσει. «Ουδείς γνωρίζει τι θα συμβεί. Η ΕΕ ενδέχεται να τροποποιήσει μερικώς τη συμφωνία. Για παράδειγμα, θα

μπορούσε να συμπεριλάβει μια σαφή δήλωση προθέσεων για τη εξεύρεση λύσης στα ιρλανδικά σύνορα, η οποία θα εμπόδιζε τη δικλίδα ασφαλείας να τεθεί σε ισχύ. Ωστόσο, δεν πρόκειται να γίνει κάποια ουσιαστική αλλαγή. Μένει να φανεί αν μαπαλώματα όπως αυτό είναι αρκετά ώστε να πειστούν οι βουλευτές να υπερψηφίσουν τη συμφωνία», είπε στα «NEA» η Τζορτζίνα Ράιτ, ερευνητριά θεμάτων Brexit στο Ινστιτούτο Διακυβέρνησης της Βρετανίας.

ΤΑ ΣΕΝΑΡΙΑ. Σύμφωνα με το BBC, η βρετανίδα πρωθυπουργός εξετάζει το ενδεχόμενο να διεξαχθούν στη Βουλή «διαδοχικές, μη δεσμευτικές ψηφοφορίες» επί εναλλακτικών προτάσεων για το Brexit, προτού τεθεί προς ψήφισμα η δική της συμφωνία. Στις προτάσεις αυτές θα περιλαμβάνονται το δεύτερο δημοψήφισμα και το «μαλακό» Brexit (παραμονή στην τελωνειακή ένωση ή/ και στην ενιαία αγορά). Η Μέι είναι πεπεισμένη ότι καμία πρόταση δεν πρόκειται να πλειοψηφίσει, διότι το Κοινοβούλιο είναι χωρισμένο σε πολλά στρατόπεδα. Ετσι, οι βουλευτές θα αναγκαστούν να υπερψηφίσουν τη δική της συμφωνία ακόμη και αν δεν τους αρέσει, καθώς ως μόνη εναλλακτική θα προβάλλει το άτακτο Brexit.

